

## بررسی میزان شیوع انواع اختلالات فراگیر رشد بر حسب جنسیت در نمونه ای از کودکان ایرانی مراجعه کننده به مراکز درمانی و توانبخشی

دکتر کتابون خوشابی\*، دکتر حمیدرضا پوراعتماد\*\*

دریافت: ۸۴/۴/۲۶، پذیرش: ۸۴/۱۲/۴

### چکیده:

**مقدمه و هدف:** با توجه به اهمیت اختلالات فراگیر رشد در کودکان و نیز افزایش شیوع آن در مراجعات کلینیکی در سالهای اخیر و از آنجا که پژوهش در باب میزان پراکندگی و همچنین میزان شیوع این اختلالات در کشورمان صورت نگرفته است، در این مطالعه به تعیین میزان شیوع این اختلالات در نمونه‌ای از کودکان مراجعه کننده به مراکز درمانی و توانبخشی با توجه به متغیر جنسیت پرداخته می‌شود.

**روش کار:** آزمودنیهای پژوهش توصیفی حاضر را ۲۴۸ کودک مراجعه کننده به سه مرکز درمانی و توانبخشی تشکیل می‌دهند که به شیوه نمونه گیری در دسترس انتخاب شده اند و تشخیص اختلالات فراگیر رشد را براساس ملاکهای DSM-IV اخذ کرده اند. داده های پژوهش با کمک روشهای آمار توصیفی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

**نتایج:** اختلال اتیستیک شایعترین اختلال در مقوله اختلالات فراگیر رشد می باشد. در این چهارچوب اختلال اتیستیک (نسبت ۱/۴ به ۱) و اختلال آسپرگر (نسبت ۳ به ۱) و اختلال فروپاشنده دوران کودکی در پسران شایعتر از دختران می باشد. اختلال رت فقط در دختران ملاحظه شد و اختلالات فراگیر رشد که به گونه دیگر مشخص نشده اند (NOS) به طور مساوی در هر دو جنس وجود دارد. **نتیجه نهایی:** اختلالات فراگیر رشد در پسران ۴ برابر شایعتر از دختران می باشد که با پژوهشهای قبلی در این زمینه هماهنگی و انطباق دارد.

**کلید واژه ها:** اختلالات فراگیر رشد - کودکان / جنس

### مقدمه:

براساس یافته های موجود همه انواع اختلالات فراگیر رشد (PDD) دارای مبانی اختلالات عصب شناختی هستند که معمولاً تا سن ۳ سالگی و گاه بعد از آن ظاهر می شوند و اختلال کارکردی مستمر به وجود می آورند (۲). اختلالات فراگیر رشد به نظر می رسد که در سالیان اخیر دارای رشد روز افزونی شده اند. در مطالعه ای که به منظور بررسی شیوع اختلالات فراگیر رشد در میان کودکان و نوجوانانی که به مراکز روانپزشکی مراجعه می کنند انجام شد، دریافته اند که ۱۴ درصد آنها دارای ملاکهای تشخیصی PDD می باشند (۳). در پژوهشی دیگر میزان شیوع اختلالات فراگیر رشد در کودکان پیش دبستانی را

واژه اختلالات فراگیر رشد (Pervasive Developmental Disorder) ابتدا در دهه ۱۹۸۰ برای توصیف طبقه ای از اختلالات برای کودکان مورد استفاده قرار گرفت. این طبقه از اختلالات با تخریب در تعاملات اجتماعی و فعالیتهای تخیلی، اختلال در مهارتهای بین فردی کلامی و غیر کلامی و نیز محدود بودن علایق و فعالیتهای مشخص می شود (۱). این حیطه های رشدی به طور مناسب تحول نمی یابند و در بعضی موارد مهارتهای آموخته شده کاهش یافته و با گذشت زمان از دست می روند.

\* استادیار گروه روانپزشکی دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی تهران (k\_khushabi@yahoo.com)

\*\* استادیار گروه روان شناسی دانشگاه شهید بهشتی

هر سه مرکز بر اساس ملاکهای DSM IV بود. برای تحلیل نتایج از روشهای آمار توصیفی مانند فراوانی و درصد استفاده شد.

### نتایج:

الف - نتایج برحسب جنسیت: ۱۹۵ نفر از آزمودنیها را پسران و ۵۳ نفر را دختران تشکیل می دهند و نسبت پسران به دختران بر حسب اختلالات فراگیر رشد تقریباً ۴ به ۱ می باشد (جدول ۱).

جدول ۱: فراوانی آزمودنیها برحسب جنسیت

درصد	تعداد	
۷۸/۶	۱۹۵	پسر
۲۱/۳	۵۳	دختر
۱۰۰	۲۴۸	کل

ب - نتایج برحسب نوع اختلال PDD: اختلال اتیستیک با فراوانی ۲۰۵ بیشترین میزان را دارد و پس از آن اختلال آسپرگر با فراوانی ۳۶ رتبه دوم، اختلال فروپاشنده کودکی با فراوانی ۳ و اختلالات فراگیر رشد که به گونه دیگر مشخص نشده اند و اختلال رت هر کدام با فراوانی ۲ در مراتب بعدی قرار دارند (جدول ۲).

جدول ۲: فراوانی آزمودنیها برحسب

### نوع اختلال PDD

درصد	تعداد	
۸۲/۶	۲۰۵	اختلال اتیستیک
۱۴/۵	۳۶	اختلال آسپرگر
۰/۸	۲	اختلال رت
۱/۲	۳	اختلال فروپاشنده کودکی
۰/۸	۲	PDD(NOS)
۱۰۰	۲۴۸	کل

ج - نتایج بر حسب نوع اختلالات فراگیر رشد و جنسیت: اختلال اتیستیک، اختلال آسپرگر و اختلال فروپاشنده کودکی در پسران بیشتر از دختران می باشد. اختلالات فراگیر رشد که به گونه دیگر مشخص نشده اند (PDD NOS) به طور مساوی هم در پسران و هم در دختران دیده می شود. اختلال رت فقط دو مورد در دختران وجود دارد (جدول ۳).

۶۲/۶ در ۱۰/۰۰۰ کودک گزارش داده اند که ۷۹/۴ درصد آنها در پسران و ۲۰/۶ درصد آن در دختران بود (۲).

طیف اختلالات فراگیر رشد به ۵ طبقه تقسیم می شوند که به منظور ایجاز و اختصار فقط اختلال اتیستیک که شایعترین اختلال در طیف اختلالات فراگیر رشد می باشد توصیف می گردد:

۱- اختلال اتیستیک: مشهورترین اختلال این گروه است که با تخریب پایدار در تعاملات اجتماعی متقابل، مشکلات در برقراری ارتباط متقابل و الگوهای رفتار کلیشه ای محدود مشخص است که این کارکردهای نابهنجار تا سن ۳ سالگی باید شروع شده باشد (۲). این اختلال در پسران ۴ مرتبه بیشتر از دختران شایع است (۴). شیوع اختلال اتیستیک در جمعیت های عمومی، ۳/۴ در ۱۰/۰۰۰ نفر (۵)، ۶۰ در ۱۰/۰۰۰ (۶) و ۴۷ در ۱۰/۰۰۰ (۷) گزارش شده است.

۲- اختلال آسپرگر

۳- اختلال رت

۴- اختلال فروپاشنده دوران کودکی (Childhood Disintegrative Disorder)  
۵- اختلالات فراگیر رشد که به گونه دیگر مشخص نشده اند (PDD NOS)

با توجه به شیوع اختلالات فراگیر رشد در مراجعات کلینیکی سالهای اخیر و از آنجا که پژوهشی در زمینه میزان پراکندگی این اختلالات در کشورمان انجام نشده است و وجود ابهام و تردید در زمینه سهم هر یک از اختلالات فراگیر رشد نسبت به یکدیگر و نیز بر حسب جنسیت که می تواند از لحاظ تشخیص افتراقی سودمند باشد، در این پژوهش به تعیین میزان پراکندگی اختلالات فراگیر رشد برحسب جنسیت در نمونه ای از کودکان ایرانی مراجعه کننده به مراکز درمانی اقدام گردید.

### روش کار:

مطالعه حاضر از نوع توصیفی می باشد و با استفاده از شیوه نمونه گیری در دسترس انجام شده است. آزمودنیهای پژوهش حاضر را ۲۴۸ بیمار مراجعه کننده به مرکز ساماندهی درمان و توانبخشی اختلالات نافذ رشد، مرکز توانبخشی پویا (رفیده) تهران و یک مطب خصوصی در یک دوره دو ساله تشکیل می دادند، تشخیص بالینی

## جدول ۳: فراوانی آزمودنی‌ها برحسب نوع اختلالات فراگیر

و جنسیت		پسران	دختران	کل
اختلال اتیستیک	۱۶۵	۴۰	۲۰۵	
اختلال آسپرگر	۲۷	۹	۳۶	
اختلال رت	۰	۲	۲	
اختلال فروپاشنده کودکی	۲	۱	۳	
PDD NOS	۱	۱	۲	
کل	۱۹۵	۵۳	۲۴۸	

## سیاسگزاری:

در اینجا نویسندگان بر خود لازم می‌دانند که از یاری بیماران و خانواده‌های آنها در انجام این پژوهش کمال تشکر و قدردانی را بعمل آورند.

## منابع:

1. Fombonne E, Tidmorth L. Epidemiologic data on Asperger disorder. *Child Adolesc Psychiatr* 2003;12:15-21.
2. Kaplan H, Sadock B, Gerb J. *Synopsis of psychiatry*. New York: John Wiley & Sons 1997.
3. Sverd J, Dubey RD, Schweitzer R, Ninan R. Pervasive developmental disorders among children and adolescents attending psychiatric day treatment. *Psychiatr Serv* 2003;54:1591-1598.
4. Volkmar FR, Szatmari P, Sparrow SS. Sex difference in Pervasive development disorders. *J Autism Dev Disord* 1993; 23: 579-591.
5. Yeargin-Allsopp C, Karapurker M, Rice T, Doernberg N. Prevalence of autism in a US metropolitan area. *JAMA* 2003; 289:49-57.
6. Glasson EJ, Bower C, Peterson B, Deklert N. Perinatal Factors and the development of autism: A population Study. *Arch Gen Psychiatry* 2004; 61:618-628.
7. Bertrand J, Mars A, Boyle C. *Pediatrics* 2001; 108:1151-61.
8. Chakrabatri S, Fombonne E. Pervasive developmental disorder in pre school children. *JAMA* 2001; 285:3241-3242
9. Fombonne E. Epidemiological survey of autism and other pervasive disorder: An update. *J Autism Dev Disord* 2003; 23: 365-82.
10. Raja M, Azzoni A. Asperger's disorder in the emergency psychiatry setting. *Gen Hosp Psychiatry* 2001;23:285-293.
11. Webb E, Morey J, Thompson W. Prevalence of autistic spectrum disorder in children attending mainstream schools in a welsh education authority. *Dev Med Child Neurol* 2003; 24 :377-384.

## بحث:

همان‌طور که در بخش نتایج ملاحظه گردید، میزان شیوع اختلالات PDD در پسران بیشتر از دختران و به نسبت تقریبی ۴ به ۱ می‌باشد. نتایج این مطالعه با پژوهش‌های دیگر (۴،۸) که در آنها نیز میزان شیوع PDD در پسران بیشتر از دختران و به همان نسبت بود منطبق می‌باشد.

در مطالعه حاضر اختلالات اتیستیک، آسپرگر و اختلال فروپاشنده کودکی در پسران بیشتر از دختران بود که این امر نیز با پژوهش‌های قبلی هماهنگ می‌باشد (۵،۹). اختلال PDD(NOS) نیز در هر دو جنس به طور مساوی برابر بود.

همچنین در این مطالعه سهم هر کدام از اختلالات، اتیستیک در صدر، اختلال آسپرگر در مرتبه دوم و اختلال فروپاشنده کودکی در رتبه سوم بود، اختلال رت و اختلال PDD(NOS) که این موارد نیز با پژوهش‌های قبلی تقریباً هماهنگ است (۸-۱۱).

## نتیجه نهائی:

نتایج به دست آمده از این پژوهش با پژوهش‌های قبلی در زمینه فراوانی و توزیع اختلالات فراگیر رشد که در پسران بیشتر از دختران و به نسبت ۴ به ۱ بود، هماهنگی و انطباق دارد. با توجه به محدودیت‌های پژوهش حاضر که می‌توان به کم بودن تعداد نمونه و عدم دسترسی به سایر مراکز روانپزشکی کودک اشاره کرد، پیشنهاد می‌شود مطالعه‌ای سراسری با همکاری دانشگاه‌های علوم پزشکی، سازمان بهزیستی و سایر مراکز مرتبط برای دسترسی به شیوع PDD در جامعه نرمال انجام گیرد.